

HØSTEN 2018
84. ÅRG.

4

FORKYNNELSES-PODCAST
OG FORSKNING
PÅ SJELESORG I
TROSOPPLÆRINGEN

16

NYTILSATTE MED
FOKUS PÅ RELIGION
OG POLITIKK

23

MF OG PHI KNYTTES
SAMMEN

TEMA

Hvordan står det til
med trosopplæringen
i Den norske kirke?

KJETIL FRETHEIM

Prorektor

Religion, politikk og trosopplæring

«Når religion og politikk blandes, går det galt. Derfor gjelder det å skille mellom dem. Hold religion og politikk atskilt! På hvert sitt område!» Det hender vi hører noen slike utsagn i den offentlige samtalen.

En slik tilnærming til religion og politikk forsøker å rydde opp i et komplisert felt. På sitt beste handler det om å etablere kjøreregler ut av religionskonfliktens uføre og et forsøk på å fremme fred og fordragelighet.

Men, forenklingen fjerner ikke kompleksiteten. Religion og politikk er koblet og blir koblet til hverandre. Politikk definerer religion, og religion fortolker og fremmer ulike former for politisk engasjement. Det skjer på ulikt vis, til ulike tider og på ulike steder.

Tre forskere ved MF står i disse dager i startgropa for hver sine nye forskningsprosjekter. Hvert av dem handler om religion og politikk, men på svært ulikt vis: politisk kommunikasjon under Gustav Vasa; politisk teologi i dag; og teorier om religion i internasjonal politikk. Bredden antyder noe av kompleksiteten ved tematikken.

Samtidig er et større forskningsprosjekt i avslutningsfasen. Gjennom flere år har forskere ved MF studert trosopplæringen i Den norske kirke. De har både sett på planer og det som skjer lokalt i menighetene. Det har handlet om bibelbruk, teologi, stabssamarbeid og formidlingsformer. Som oppdragsforskning utført for Kirkerådet, har prosjektet vært tett på arbeidet som gjøres i kirke og menighetsliv.

Begge former for forskning – den gravende grunnforskningen og den praksisnære, anvendte oppdragsforskningen – hører hjemme på MF. Begge styrker en forskningsbasert undervisning, og på hver sine måter gir de et bidrag til å forstå og møte nye utfordringer i kirke og samfunn.

Kjetil Fretheim

Innhold

4-5

FORKYNNELSES-PODCAST OG FORSKNING PÅ SJELESORG I TROSOPPLÆRINGEN

MF har fått utviklingsmidler fra Kirkerådet til to nye prosjekter.

6-9

HVORDAN STÅR DET TIL MED TROSOPPLÆRINGEN I DEN NORSKE KIRKE?

Tre forskningsrapporter fra MF-forskere retter kritisk søkelys på flere sider ved trosopplæringsreformen.

10

LAR EGEN SPIRITUALITET FARGE TROSOPPLÆRINGEN

Kirkelig ansattes egne erfaringer og tros historier preger hva de mener er viktigst å gi videre til barna.

MF VITENSKAPELIG
HØYSKOLE

UTGIVER

MF vitenskapelig høyskole
for teologi, religion og samfunn
Pb 5144 Majorstuen, 0302 Oslo
Telefon: 22 59 05 00
E-post: mfblad@mf.no
Bankkonto: 6038 05 58583
www.mf.no

REDAKSJON

Lena S. Sandvik, redaktør
Vidar L. Haanes, ansv. redaktør
Hilde Arnesen, red. medlem
Per K. H. Sætre, red. medlem
Kjetil Fretheim, red. medlem

PRODUKSJON OG TRYKK

Foto på omslag: Caroline Roka
Layout: Oi-design.no
Trykk: Østfold Trykkeri, Askim

Nye navn

20. august i år skiftet Det teologiske menighetsfakultet navn til MF vitenskapelig høyskole. MFs blad *Lys og liv* har også skiftet navn. Bladet heter nå *MF*, og vil komme to ganger i året. En gang i vårsemesteret, og en gang i høstsemesteret.

12-13

HVORFOR DØPER VI?

Professor Harald Hegstad mener det er viktig å stille grunnleggende spørsmål og formulere gode svar om dåpen.

16-17

RELIGION OG POLITIKK

Tre nye MF-ansatte vil synliggjøre det usynlige - at religion allerede spiller inn i politikken.

ANNONSEINFORMASJON

Ønsker du å annonsere i bladet, ta kontakt med Lena S. Sandvik. Har du andre spørsmål er du velkommen til å kontakte oss.

18 000 abonnenter mottar bladet fire ganger i året. Abonentene består av MF-venner, tidligere studenter og ansatte, alle menighetsråd, kirkelige organisasjoner og institusjoner. Ved kildehenvisning kan artikler i MF gjengis fritt.

Bladet kan lastes ned elektronisk på mf.no (gratis tjeneste) Ønsker du ikke å motta bladet? Send en e-post til info@mf.no.

 FØLG MF PÅ FACEBOOK:
facebook.com/mfvitenskapelighoyskole

19 USA

Stor interesse for panelsamtale om religion og politikk i USA.

21 NY ÆRESDOKTOR

Jürgen Moltmann, håpets teolog, er MFs nye æresdoktor.

23 MF OG PHI

MF og PHI knyttes sammen for å sikre klassiske språk i norsk akademia.

Podcast. Stipendiatene Linn S. Rystad og Per Kristian H. Sætre skal utvikle faglige verktøy til forkynnere for barn og unge.

Forkynnelses-podcast og forskning på sjelesorg i trosopplæringen

Kirkerådet har delt ut utviklingsmidler innen trosopplæring. MF har fått støtte til to ulike prosjekter.

TEKST: LENA S. SANDVIK
FOTO: MF OG ISTOCK

PROSJEKT 1

Bibel og babbel - en podcast om forkynnelse i trosopplæringen

Stipendiatene Per Kristian Hovden Sætre og Linn Sæbø Rystad ønsker å utvikle faglige verktøy. Målet deres er å hjelpe alle som har ansvar for forkynnelse i trosopplæringen til å se og bruke tolkingspotensialer i bibeltekstene.

– Vi vil utvikle en åpen metodikk for tolking av bibeltekster. Denne vil vi formidle gjennom en podcast. Metodikken skal brukes på bibeltekster som er sentrale i trosopplæringen. Siden vi begge har praktisk erfaring fra trosopplæringsarbeid og spesialiserer oss innen homiletikk og bibelfag, har vi et gunstig utgangspunkt for å gjøre dette, sier Hovden Sætre.

PODCAST

Sæbø Rystad og Hovden Sætre vil altså kombinere faglighet og nærhet til praksis med et relativt ubrukt medium i kirkelandskapet, podcasten.

– Trosopplæringsplanen har et manglende fokus på forkynnelse. Vi tilbyr dermed noe som ikke finnes fra før. Podcast er lett tilgjengelig for alle, uansett hvor du bor. Du kan laste den ned og høre

på den på vei til jobb, for eksempel, sier Sæbø Rystad.

De to stipendiatene håper podcasten kan bli til nytte for ansatte og frivillige i kirken, men også for menigheten som lytter til forkynnelsen.

LETT TILGJENGELIG PÅFYLL

– Mange ansatte i kirken har utdanning i både bibelfag og homiletikk, men det kan være utfordrende å finne ut hvordan denne kompetansen kan brukes til å lage forkynnelse for barn. Det ønsker vi å hjelpe til med. Andre som jobber i trosopplæringen har mindre formell utdanning i bibelfag og homiletikk, og målet er at podcasten kan være lett tilgjengelig påfyll for dem også.

De to stipendiatene ønsker at barn og unge får høre forkynnelse som gjør at de kan tolke livet sitt i lys av den kristne tro og bibelfortellingene, og lære å bruke Bibelen selv. Dette håper de at podcasten kan bidra til.

– Vi vil gjerne være med på å skape interesse for bibeltekster blant barn og unge. Vi ønsker dessuten en forkynnelse som i større grad enn nå skal oppleves relevant for barn og unge som lytter til den. Vi håper også at metodikken og podcasten vil føre til større frimodighet blant kirkelige medarbeidere for å forkynne til barn og unge – og kanskje også til voksne, sier Sæbø Rystad og Hovden Sætre.

PROSJEKT 2

Sjelesorg og fellesskapsbyggende arbeid blant ungdom

Universitetslektor Astrid Sandsmark skal sammen med en forskergruppe grave i sammenhengen mellom fellesskapsbyggende arbeid og sjelesorg i kristent ungdomsarbeid.

– På trosopplæringsarenaer tilpasset ungdom, får deltakerne mulighet til å utvikle emosjoner, livstolkning, myndiggjøring, meningsdannelse og livsmestring. Forskergruppen fra MF ønsker å få mer kunnskap om hvordan interaksjonen mellom de ulike aktørene i trosopplæringsaktivitetene fungerer i et sjelesorgerisk perspektiv, sier Sandsmark.

Forskerteamet skal kartlegge sjelesorgpraksiser i utvalgte bispedømmer og være til stede på tiltak for ungdom i kirken. Gjennom aksjonsforskning ønsker forskerne ikke bare å observere og beskrive, men også å forstå og videreutvikle sjelesorgen sammen med de som er involvert i den.

– Vi håper forskningen vil bidra til at vi får et språk på dette, at vi kan analysere og medvirke til å videreutvikle sjelesorgpraksiser som en del av det fellesskapsbyggende arbeidet blant ungdom. Vi håper på kompetanseheving på dette både hos ansatte og frivillige i kirkens ungdomsarbeid. Målet er at ungdommer kan finne seg til rette og oppleve at de kan være til stede i kirkens fellesskap og føle seg inkludert med hele seg. De skal møtes i følelsene og livsspørsmålene som de har i denne fasen av livet, sier Sandsmark.

Heid, MF og trosopplæringen

Hun har bygget opp MFs master i kirkelig undervisning. Professor Heid Leganger-Krogstad er nylig blitt emerita. Hun forventer at forskning på trosopplæringen bare vil øke i omfang og viktighet for MF framover.

TEKST OG FOTO: LENA S. SANDVIK

Heid Leganger-Krogstad ble ansatt på MF i 2005, akkurat da kateketer fikk krav om masterutdanning. Som erfaren lærerutdanner fikk hun ansvar for å utvikle og lede masterprogrammet i kirkelig undervisning.

UNDERUTVIKLET FAGFELT

– Kirkelig undervisning har vært et underutviklet fagfelt. Jeg har bidratt med kompetanseheving gjennom forskning og utdanning her. Nesten all religionspedagogikk var rettet mot skole, forteller Leganger-Krogstad. Hun valgte å bruke fagnavnet «menighetspedagogikk» i stedet for «katekettikk» for å kunne utvikle noe nytt.

– Jeg har en særlig interesse for didaktikk, så integreringen av praktisk pedagogisk utdanning (PPU) i masterløpet ble et viktig grep for å tydeliggjøre profesjonens særegenhet. Trosopplæringen trenger trygg ledelse av solide og kompetente kateketer.

Leganger-Krogstad er takknemlig for trosopplæringsreformen, som i samme tidsrom har bidratt til å gi fagfeltet en ny status og masse forskningsmateriale.

TVERRPROFESJONELT

Professoren løfter frem viktigheten av MF som sted for tverrprofesjonalitet.

– MF er alene om å utdanne til profesjonene menighetspedagog, kateket, prest og diakon under samme tak. Kantorutdanningen finnes vegg i vegg på Musikkhøgskolen. Tverrprofesjonalitet er nødvendig for å bruke trosopplæringen som verktøy til å utvikle menigheter i møte med et voksende mangfoldssamfunn.

På praktikum har Leganger-Krogstad bidratt for å gjøre preste-studentene bevisste på prestens medvirkning til menigheter som lærende fellesskap.

ENDRE INNHOLDET I UNDERVISNINGEN

Leganger-Krogstad mener MF bør forske videre på innholdet i trosopplæringen.

– Nå vet vi mye om organiseringen, men for lite om innholdet i aktiviteter og tiltak, og om hvordan barn og unge tolker og forstår det de blir presentert for. De fleste sier at Bibelen står sentralt, men gjør den det i praksis?

Forskningen på «Bibelen i trosopplæringen» som Leganger-Krogstad har ledet, viser at det ofte leses høyt eller gjenfortelles forkortede enkelttekster. Dette skjer uten historisk eller tekstlig sammenheng, og deltakerne får sjelden lese eller jobbe med teksten selv, slik at de kan bli kjent med Bibelen som bok og kilde.

– Her tror jeg den generelle lesekompetansen barn og unge har med fra skolen, undervurderes. Forskningen framover kan gjerne ha form som aksjonsforskning og delta i utprøving og villet endring av undervisning og læringsaktiviteter, sier Leganger-Krogstad.

TEMA

Hvordan står det til med trosopplæringen i Den norske kirke?

Tre forskningsrapporter fra MF-forskere retter kritisk søkelys på flere sider ved Trosopplæringsreformen. Forskningen er gjort på oppdrag fra Kirkerådet og har pågått siden 2015. Forskningen skal bidra til å utvikle og fornye Den norske kirkes trosopplæringstilbud.

TEKST: HILDE ARNESEN / LENA S. SANDVIK

For fylligere presentasjon av funnene i forskningsprosjektene, se mf.no.

Illustrasjonsfoto: Caroline Roka / Kirkerådet

Her presenteres hovedresultatene fra MF-forskerne. Tre trosopplærere og tidligere MF-studenter kommenterer funnene: F.v. Ieva Fredriksen, menighetspedagog i Tønsberg domkirke, Marianne Fraser Lende, trosopplæringsleder i Nordstrand menighet, Oslo, og Solveig Leikvoll, kateket i Kopervik menighet, Karmøy.

«Dessverre kjenner jeg igjen utfordringer ved å anvende tekster som handler om vanskelige livssituasjoner.»

Menighetspedagog Ieva Fredriksen

Mister den store fortellingen

BIBELN I UTVALGTE LOKALE TROS-OPPLÆRINGSPLANER I DEN NORSKE KIRKE.

Forskere: Ann Midttun, Hanne Birgitte Sødal Tveito og Kristin Joachimsen. Forskerne har studert hvilke bibeltekster som er tatt med i de lokale trosopplæringsplanene, og hvordan de brukes. Bibeltekstene i trosopplæringen plukkes fra en liste i den sentrale trosopplæringsplanen. Listen består av 50 kjernetekster.

- Den mest brukte bibelteksten er Jesus som tar imot barna.
- Generelt er Jesus-fortellinger, historier knyttet til høytider og gudstjenesteliturgen mest brukt.
- Forskerne etterlyser flere tekster på kjernetekstlista som avspeiler krevende livserfaringer, og flere med kvinnelige hovedkarakterer.
- Mange sentrale bibeltekster er ikke inkludert i kjernetekstlista, men brukes likevel i menighetenes planer.
- Forskerne anbefaler også tettere dialog med skolens læreplan.

Ieva Fredriksen i Tønsberg synes ofte det er en utfordring å formidle Bibelens store fortelling. Hun kjenner seg igjen i funnene.

– Dessverre kjenner jeg igjen utfordringer ved å anvende tekster som handler om

vanskelige livssituasjoner eller har kvinneige «heltinner», sier hun.

Det siste mener Fredriksen har en logisk forklaring – det er færre sentrale tekster som har kvinner som hovedperson. Derimot mangler ikke Bibelen tekster som berører diverse krevende livssituasjoner.

– En av grunnene til at vi ikke fokuserer på disse tekstene, tror jeg er mangel på relasjoner med barn og unge over tid. Man må kjenne hverandre litt hvis man skal våge å gjøre seg sårbar og samtale om krevende problemstillinger. Trosopplæringstiltakene er over på et blunk, og det kan være to år til neste gang vi ser barna. Da tar man heller frem de trygge, gode, koselige tekstene om Gud som kjærlig far og Jesus som den gode hyrde, uten å fokusere nevneverdig på ulven, så klart, sier hun.

AKTIVITET TRUMFER TEOLOGISK INNHOLD

Solveig Leikvoll på Karmøy har laget en egen oversikt over hvilke tekster som blir brukt i deres trosopplæring. Hun har derfor god oversikt over hvor ofte de gjentar bibeltekster i tiltakene.

– Da er det lettere å se helheten. Vi prøver å ha en bredde i bibelfortellinger, slik at både NT og GT er dekket.

Leikvoll sier at slagsiden i den lokale trosopplæringsplanen deres er at den tar mer utgangspunkt i aktiviteten/innpakningen enn i det teologiske innholdet. Da de nylig lagde konfirmantplan i Kopervik, gjorde de det derfor omvendt:

– Jeg startet med teologien, ikke med

aktiviteten. Vi har valgt ut noen få bibeltekster som det jobbes med, heller enn mange. Samtidig mener vi at utvalget dekker kjerneområdene i konfirmantundervisningen, sier hun.

TETTERE DIALOG MED SKOLEN

I Kopervik sokn finnes tre barneskoler. I vår meldte skolene at de ønsker mer samarbeid med kirken.

– Vi er i dialog om ny skole-kirkeplan. I og med at en del av samlingene vil være uten fritak for elevene, blander vi ikke inn trosopplæring her. Vi har også fått en oversikt fra skolen om hvilke bibelfortellinger de bruker. Dette kan vi bruke inn i vårt planarbeid, sier Leikvoll.

I Tønsberg bruker Ieva Fredriksen lite energi på å relatere trosopplæringen til skolens undervisning.

– Tidligere forsøkte jeg å undersøke læreplaner og pensum, men erfaringen er at barna som kommer til kirken kan ha svært forskjellig kunnskap om temaene vi tar opp, selv om de kommer fra samme klasse. Det oppleves rett og slett litt tilfeldig hva de får med seg fra skolen.

Fredriksen velger derfor å relatere trosopplæringen til hva den enkelte gruppen med barn eller ungdom formidler at de kan, heller enn hva skolen har på læreplanen det aktuelle året.

– Jeg hadde kanskje tenkt annerledes hvis trosopplæringstiltakene hadde vært kontinuerlige og i tettere samarbeid med den lokale skolen, sier hun.

Illustrasjonfoto: Minna / Kirkerådet

Ensomme trosopplærere?

VÅR TROSOPPLÆRING? STAB, SAMARBEID OG TROSOPPLÆRING.

Forskere: Astrid Sandsmark og Morten Holmqvist.

Forskerne fulgte to ulike staber for å lære noe av måten de jobber på. De fant:

- Mange som jobber med trosopplæring føler seg ensomme i jobben.
- Mange av de ansatte synes det er vanskelig å snakke om Gud og Jesus.
- Forskerne påpeker manglende oppbyggelige møtepunkter for trosopplærere. De møtes gjerne over praktiske ting.

Marianne Fraser Lende føler seg ikke ensom i jobben i Nordstrand.

– Vi er to som arbeider med trosopplæring i min stab. Prestene, kantoren og kateketen er også med i planlegging og gjennomføring av trosopplæringstiltak. Staben er generelt positiv, og vi har et felles ønske om å lykkes, sier hun.

Fraser Lende tror det er viktig at man tenker trosopplæring som et fellesprosjekt i menigheten, både blant frivillige og i stab, og ikke noe som én person har ansvar for alene.

– Man må spille på lag og bidra med den kompetansen man har. Om dette kun eies av

trosopplæreren, blir det personavhengig. Det tror jeg er en farlig vei og gå.

AKTIVISERE HELE STABEN

På Karmøy har Solveig Leikvoll kjent seg ensom i jobben. Men i løpet av årene har hun fått flere kollegaer som jobber med undervisning. I tillegg har prosessen rundt trosopplæringsreformen gjort at hele staben er aktivisert i planarbeid og gjennomføring.

– Dette er svært viktig. Vi har ennå noe å gå på, men det går framover! Jeg mener at framtidens kirke må tone ned profesjonsskillene og tenke: Vi har et sett oppgaver som skal løses. Hvem gjør hva, og hvordan kan den enkeltes kompetanse utnyttes godt?

Ieva Fredriksen i Tønsberg forteller at hun også har et fellesskap utover staben i domkirken. Hun spiller på trosopplærere og undervisningsansatte i fellestrådet og i prostiet.

– Vi samarbeider på tvers av menigheter om flere prosjekter. Arbeidsgiveren vår ser verdien av at vi bruker tid på å møtes. Det er ikke en selvfølge. I begynnelsen var motivasjonen samkjøring av tiltak og erfaringsutveksling, men nå faller det mer og mer naturlig å diskutere faglige og teologiske spørsmål.

Dette har gjort at hun i større grad føler tilhørighet til et faglig fellesskap lokalt. Fremover skal de også sette av tid minst to ganger i semesteret til å fordype seg i spørsmål som opptar dem alle.

– Slik sett føles det mindre ensomt enn for ti år siden.

LITE SNAKK OM EGEN TRO I STABEN

Fredriksen i Tønsberg forteller om få oppbyggelige møtepunkter, med troen i fokus, for staben som helhet. Tiden i fellesskap brukes som oftest til å løse konkrete arbeidsoppgaver. Hun opplevde dette som en utfordring da hun var nyansatt, men med tiden har hun funnet egne kilder til åndelig påfyll.

– Man trenger fellesskap hvor man kan samtale om egen tro når man jobber med trosopplæring. Samtidig tror jeg at mange kvier seg for å dele egen troshistorie. Kanskje fordi den er så personlig, eller kanskje fordi det fremdeles finnes store teologiske forskjeller innad i Den norske kirke. Man er redd for å skape barrierer hvis man er ærlig på hvordan man tolker en del teologiske og etiske spørsmål. Samtidig er det et paradoks at vi som skal lære andre om tro, er så tilbakeholdne med å snakke åpent om vårt eget trosliv. Det er som en matematiker som ikke forholder seg til ligninger.

Solveig Leikvoll på Karmøy opplever arbeidet som et kall, og synes ikke det er vanskelig å snakke om tro.

– Når troen blir et yrke, gir man selvsagt mye og lurer på hvor man skal få nok input. Men personlig får jeg mer utbytte av en god forelesning enn en andakt. Jeg får også mye selv gjennom å jobbe med bibeltekster i prekenarbeid/undervisning. Samtidig tror jeg en samtalegruppe om bibeltekster, gjerne med kollegaer i alle yrker, hadde gitt meg mye utbytte.

Ulike teologier i trosopplæringen

TEOLOGIER I TROSOPPLÆRINGEN.

Forskere: Tron Fagermoen og Solvor Lauritzen.

Forskerne har funnet en firedelt typologisk beskrivelse av ulike teologier som oppstår i det lokale arbeidet:

- **Budskapsteologi:** Med fokus på å formidle det kognitive trosinnholdet. Ofte forstått som å ha kunnskap om Jesus.
- **Fellesskapsteologi:** Med fokus rettet mot å gjøre deltakerne og deres familier til en del av gudstjenestefellesskapet. Trosopplæring handler her om å gjøre troens ting, og gjøre dem sammen.
- **Tradisjonsteologi:** Med vekt på innøving i folkekirkekrystendom. Målet er å gjøre deltagerne til kompetente deltakere i kirkens tro og tradisjon, og aktivt bygge ned skiller mellom «det hellige» og «det alminnelige».
- **Kontekststeologi:** Med vekt på dialog med lokale forhold, og med barna som deltar i trosopplæringen.

På Nordstrand kjenner Marianne Fraser Lende igjen de ulike inndelingene i teologier som tas i bruk i trosopplæringen.

– Vi bruker kanskje budskap og fellesskap mest. Spesielt når barna er små. Det er kanskje fordi dette ofte passer inn i gudstjenesten, som er en sentral del av trostiltakene hos oss. Vi bruker også mye bevegelse og bønnvandring. Vi tenner lys, ber med ord og bevegelse. Vi er opptatt av at barna og foreldrene er aktivt med på det som skjer.

De to siste typene teologi som forskerne fant, kontekststeologi og tradisjonsteologi, tror hun blir mest brukt i møte med eldre barn og ungdom.

– Vi snakker mye med dem om hva som er hellig, hva kirken er, om kirken som hjem – et sted som kan romme hele livet, som er alminnelig, men samtidig hellig.

Solveig Leikvoll i Kopervik tror de først og fremst har en blanding av fellesskapsteologi og tradisjonsteologi.

– En del av tiltakene inneholder gudstjeneste. Konfirmasjonsplanen er bygget opp rundt gudstjenesten. Vi er opptatt av fellesskap og samhandling. Vi har fått ny kirke, og det gjør at flere søker kirken. Den blir en viktig faktor i byen/samfunnet. Ulike grupper

startes, og 7-dagers kirken utvikles.

I Tønsberg opplever Ieva Fredriksen at jo lenger tid tiltaket varer, jo lettere er det å ivareta både trosinnhold, tradisjon og et kristent fellesskap.

«Vi er opptatt av at barna og foreldrene er aktivt med på det som skjer.»

Trosopplæringsleder Marianne Fraser Lende

– Det kontekstuelle blir taperen hos oss. Vi får ikke nok tid til å etablere god samhandling med barn og unges livsverden. Før vi aner ordet av det, er trosopplæringshelgen over. Forhåpentligvis har vi fått formidlet bibelkunnskap, sluppet de unge til i gudstjenestefeiringen og lært dem noe om hva kirken står for. Drømmen min er å la barn og ungdom selv prege måter de praktiserer tro på, men dette, på lik linje med samtaler om vanskelige bibeltekster, forutsetter en stabil relasjon over tid og åpne, lærende fellesskap.

Illustrasjonfoto: Bo Mathisen / Kirkerådet

Lar egen spiritualitet farge trosopplæringen

Kirkelig ansattes egne erfaringer og troshistorier preger hva de mener er viktigst å gi videre til barna.

TEKST: LENA S. SANDVIK
FOTO: ISTOCK OG MF

– For å si det litt enkelt: Den som selv har møtt Gud gjennom bibelfortellinger, er opptatt av å gi barna nettopp bibelfortellingene, mens den som opplever Guds nærvær i kirkerommet eller i sangen og musikken, vil vektlegge nettopp dette også i arbeidet med trosopplæring, sier forsker og førsteamanuensis ved MF Kristin Graff-Kallevåg.

TETT PÅ SPIRITUALITETEN

Sammen med fire MF-kolleger og tre forskere fra andre institusjoner har Graff-Kallevåg studert kristen spiritualitet i Den norske kirkes trosopplæring. «Kristen spiritualitet» definerer de som menneskers erfaringer av relasjonen til Gud, praktisering av religion og fortolkning av virkeligheten ved hjelp av ressurser fra kristen tradisjon.

Spørsmål de har stilt seg er blant annet: Hvilke ressurser fra den kristne tradisjon gjøres tilgjengelige og brukes i trosopplæringen – på hvilke måter? Hva er de kirkelig ansatte opptatt av å gi barna og hvorfor? Hvordan bruker barna det som blir gjort tilgjengelig for dem – og hvordan opplever de det?

Forskerne har intervjuet kirkelig ansatte og barn som har deltatt i trosopplæringstiltak, og observert gudstjenester. Slik har de forsøkt å komme tettere på spiritualiteten i Den norske kirkes trosopplæring. Prosjektet har resultert i boken «Byggekloss-spiritualitet», utgitt på IKO-Forlaget. Graff-Kallevåg og

Tone Stangeland Kaufman har redigert boken. I boken presenteres analyser av forskernes funn.

EGEN SPIRITUALITET PREGER

– Vi ble overrasket over å se hvor tydelig de ansattes arbeid med trosopplæringen synes å være preget av deres egen spiritualitet. Ressurser (for eksempel praksiser, gudsbilde eller et bestemt trosinnhold) fra den kristne tradisjon gjøres tilgjengelige og brukes i trosopplæringen. Men, dette skjer på selektivt og sammensatt vis ut fra hva som gir mening for den enkelte kirkelig ansatte.

Graff-Kallevåg sier at ansatte i trosopplæringen er opptatt av å gi barna noen «byggeklosser» fra kirkens tradisjon, for eksempel bønn. Barna bruker også noen av disse når de er tilgjengelige og oppleves meningsfulle.

– For eksempel forteller flere av dem om hvordan de bruker bønn i vanskelige situasjoner i livet. Samtidig settes kirkens byggeklosser gjerne sammen med ressurser hentet fra andre steder; som Netflix-serier, musikkvideoer og en mer generell «folketro». Barna kan prate om Gud, Jesus og zoombier i samme setning, takke for et nyfødt søsken, tenne lys for farmor som er syk eller be for en død hund. Slik er det en sammensatt spiritualitet vi finner i trosopplæringen, forteller Graff-Kallevåg.

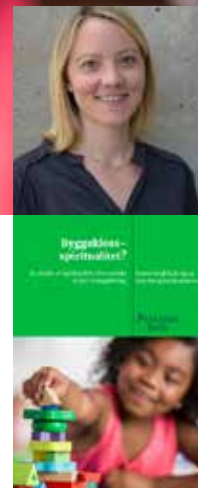
INDIVID OG KIRKE SPILLER SAMMEN

Spiritualitet og religion blir noen ganger sett på som motsetninger.

– Enkelte forskere hevder at individuell spiritualitet er i fremvekst mens det motsatte er tilfelle med institusjonalisert religion. Vår forskning bidrar til å vise at bildet er mer sammensatt. Det finnes viktige kontaktflater mellom individuell spiritualitet og institusjonalisert religion. Et eksempel på dette er praksisen bønnevandring. Ett av delprosjektene våre viser hvordan denne praksisen åpner et mulighetsrom der barnas eksistensielle spørsmål og erfaringer fra hverdagslivet kommer i kontakt med ressurser fra kirkens tradisjon, sier Graff-Kallevåg.

FAKTA

Disse har forsket på spiritualitet i trosopplæringen: Fra MF: Tone Stangeland Kaufmann, Kristin Graff-Kallevåg, Otfried Czaika, Harald Hegstad, Sturla Stålsett. Fra NLA: Knut Tveitereid. Fra VID: Marianne Rodriguez Nygaard. Fra Dnk: Kjersti Gautestad Norheim.

Kjedelig. De fleste deltakerne på «Lys våken», i stipendiat Linn Sæbø Rystads forskningsmaterieill, synes prekenen er kjedelig.

Hvordan responderer barn på forkynnelse?

– Jeg skulle ønske vi kunne spole over prekenen, sa et av barna som Linn Sæbø Rystad har intervjuet. MF-stipendiaten forsker på forkynnelse i trosopplæringstiltak.

TEKST: LENA S. SANDVIK
FOTO: LARS MYREN HOLAND

Linn Sæbø Rystad er en del av forskergruppen i prosjektet FOSS – Forkynnelse for små og store. Hun har gjort feltarbeid under tiltakene «Lys våken» og «Tårnagenthelg». Gjennom observasjon og intervjuer ser hun at selv om barna lytter aktivt til forkynnelse og kan gjengi mye av det som blir sagt i prekenhendelsen, vet de ikke at det er meningen at de skal applisere det de hører på sitt eget liv.

– De barna jeg har intervjuet er mellom 7 og 12 år gamle. De vet hvordan de skal delta i deler av prekenpraksisen, men ikke hele. Jeg argumenterer for at dette kan være grunnen til at nesten alle barna i mitt materiale omtaler prekenhendelsen som kjedelig.

TA I BRUK KIRKEROMMET – OG SKAP ROM

Sæbø Rystad sier at det samtidig er noen barn som forstår prekenens praksis, og som deltar.

– Det virker som om materialitet, hvordan barna tar i bruk kirkerommet og at det finnes åpne rom i forkynnelse der barna selv kan gå inn og tolke, er viktige momenter for om man lykkes med forkynnelse, i betydningen at barna blir en del av prekenhendelsen.

AKTIV TOLKNING SOM DEL AV PREKENEN

Sæbø Rystad ser altså på prekenen som en praksis. Den begynner (som oftest) med at

den som skal preke leser en bibeltekst, tolker den, lager en preken, og forkynner dette til menigheten.

– Ofte har man stoppet her når man skal forklare hva forkynnelse er. Men forkynnelse er ikke ferdig før menigheten har lyttet til den, tolket og applisert den på egen tro og eget liv, sier Sæbø Rystad. Hun forklarer at forkynneslyttingen tidligere har blitt forstått som passiv, at menigheten overtar predikantens budskap uten selv å tolke eller appropriere den.

– Empirisk forskning på hvordan tilhørere lytter til forkynnelse har vist at det ikke er det som skjer. Jeg mener at vi må se på det å lytte til prekener som en oppgave i den større praksisen forkynnelse. Vi har for lenge tatt det for gitt at de som lytter til forkynnelse vet hva de skal gjøre med det de hører. I læren om prekenen, den homiletiske litteraturen, tas det for gitt at målet med å lytte til prekener er å skape mening ut av det du hører og applisere det på ditt eget liv, og at alle som lytter til prekener gjør dette. Min forskning viser altså at barna ikke nødvendigvis gjør dette.

Les mer om Linn Sæbø Rystads forskning under forskningsfanen på mf.no

Hvorfor døper vi?

Dåpstallene i Den norske kirke peker nedover, og kirken forsøker å få flere til å velge dåp. – Men hvorfor døper vi egentlig, spør MF-professor Harald Hegstad i sin forskning.

TEKST: LENA S. SANDVIK
FOTO: DEN NORSKE KIRKE

Kirken forsøker å snu de negative dåpstallene gjennom informasjonskampanjer og ulike tiltak for å gjøre det mer attraktivt å døpe.

– Slike tiltak er viktige, men det er like viktig å tenke gjennom hvorfor man døper. Her har fagteologien en viktig oppgave. Vi må både stille de rette spørsmålene og formulere svar, sier Harald Hegstad som er professor i systematisk teologi. Han holder på med et forskningsprosjekt for å bidra i denne sammenheng. Prosjektet er støttet med trosopplæringsmidler fra Kirkerådet. Resultatet skal presenteres i en bok om dåpens teologi.

ET FELLESKRISTENT DÅPSSYN

Selv om dåpen står sentralt i kirken, er det ikke utgitt noen samlet framstilling av luthersk dåpsteologi på norsk siden 1978.

– I mellomtiden har det skjedd mye, ikke minst på det økumeniske feltet – i forholdet

mellom ulike kirkesamfunns forståelse av dåpen. Tradisjonelt har luthersk dåpsteologi gjerne vært utformet i polemikk mot andre kirkers teologi om dåpen, ikke minst mot et baptistisk dåpssyn som avviser dåp av små barn. I de siste tiårenes økumeniske samtaler mellom kirkesamfunnene har man i større grad tatt utgangspunkt i det man kan si felles om dåpen, uten å fornekte at det fortsatt finnes forskjeller, forteller Hegstad.

Hans prosjekt handler derfor om å formulere en teologisk forståelse av dåpen som både kan gjelde som uttrykk for en luthersk dåpsteologi, og som orienterer seg mot det økumeniske og felleskristne.

– En orientering i retning av det felleskristne betyr ikke minst at det er nødvendig å arbeide med de tekstene som alle kirkesamfunn oppfatter som normative, nemlig de bibelske tekstene om dåpen, sier forskeren.

DÅPEN SOM TEGN

Et sentralt perspektiv i Hegstads prosjekt er forståelsen av dåpen som tegn. Som et sakrament, en hellig handling, peker dåpen ut over selve handlingen. Hvordan man forstår dåpens karakter av tegn, er derfor en viktig faktor i forholdet mellom ulike dåpsforståelser.

– Mens noen tenker mer symbolsk om det som skjer i dåpen (at dåpen peker på en frelse som gis på annen måte), tenker andre mer sakramentalt og realistisk (at frelsen gis i og med selve dåpen). I økumenisk sammenheng har det vært en klar utvikling i retning av en mer sakramental forståelse: Dåpen er ikke bare et symbol som peker på noe annet, men gir del i det som den peker på, forklarer Hegstad. Dette utelukker likevel ikke at dåpen samtidig viser utover seg selv: Mot en frelse som enda ikke har fått fullt ut del i, men som først blir fullt virkeliggjort i det fremtidige Guds rike, forklarer Hegstad.

Mange spennende
DELTIDSSTUDIER

Våren 2019

Trosopplæring

Nettstudium
15 stp – bachelornivå

tro.mf.no

Religionspsykologi

Heldagssamlinger
10 stp – masternivå

mf.no/religionspsykologi

**De store
spørsmålene**

Nettstudium
10 stp – bachelor- og masternivå

mf.no/religionsfilosofi

«Som et sakrament,
en hellig handling,
peker dåpen ut over
selve handlingen.»

BEGIVENHET OG PROSESS

Dette betyr at dåpen både er en hendelse der det skjer noe avgjørende i forholdet mellom mennesket og Gud, og et tegn på en prosess som varer livet ut hos den dømte.

– Dåpens livslange betydning var et viktig perspektiv i Martin Luthers forståelse av dåpen, men er også et økumenisk viktig tema. Prosessperspektivet på dåpen peker bl.a. på betydningen av at dåpens gave stadig må motas i tro, at den dømte må læres opp i troen (trosopplæring) og inkluderes i fellesskapet i kirken, sier Hegstad.

Gjennom prosjektet håper Harald Hegstad å bidra til en tenkning om dåpen der den ikke bare blir en isolert begivenhet, men en handling som skaper mening og identitet for mennesker i dag.

– Målet er også å bidra til at dåpen i større grad blir noe som forener kristne, heller enn noe som splitter dem.

**VITENSKAPELIG
HØYSKOLE**

Norwegian School of
Theology, Religion and Society

Personalnytt

FASTE STILLINGER

Hilde Arnesen er tilsatt som kommunikasjonsrådgiver.

Karoline Oftedal er tilsatt som internasjonal rådgiver.

Marte Bogen er tilsatt som rådgiver i studieadministrasjonen.

Carl Petter Opsahl er tilsatt som førsteamanuensis i praktisk teologi, med vekt på liturgikk (fra januar 2019).

DISSE STIPENDIATENE ER TILSATT FOR EN PERIODE PÅ FIRE ÅR:

Steinar Skarpnes, Det gamle testamentet

Jo Bertil R. Værnesbranden, Systematisk teologi

Peter Sven Henrik Nykvist, Samfunnsfag

Laura-Marie Mork, Kirkehistorie

DISSE ER TILSATT SOM POSTDOKTORER:

Andreas Hvidsten, Samfunnsfag (tre år)

Ragnar Misje Bergem, Systematisk teologi (fire år)

Wally Cirafesi, Det nye testamentet (tre år – fra januar 2019)

PROFESSOR II

Tatjana Schnell er tilsatt som professor II i religionspsykologi (10 prosent, og ut mars i 2020)

PENSJON

Reidar Hvalvik blir professor emeritus fra 1. januar.

Skal forske på bøker vi bare kjenner tittelen på

Bøker fra det første årtusen som vi kun kjenner tittelen på, og som er tilskrevet kvinnelige skikkelser, skal under lupen til MF-professor Liv Ingeborg Lied og TF-professor Marianne B. Kartzow.

Sammen med en gruppe nasjonale og internasjonale forskere vil professorene Lied og Kartzow forske på et fenomen som er så godt som utforsket: *Books Known Only by Title: Exploring the Gendered Structures of the First Millennium Imagined Library*. Dette er bøker som er kjent fra den utvidede bibelske fortellingen, og finnes i både jødiske, kristne, manikeistiske, muslimske og andre tekster.

Det er CAS – Senter for grunnforskning ved Det Norske Videnskaps-Akademi, som har gitt Lied og Kartzow opphold ved senteret i 2020/2021 og økonomisk støtte til å forske på dette prosjektet.

Vertskap for GT-forskere

7.-9. september var MF vertskap for OTSEM-konferansen: et nettverk av GT-forskere fra universiteter i Norden, Estland, Storbritannia og Tyskland.

OTSEM (forkortelse for Old Testament Studies: Epistemologies and Methods) består i hovedsak av unge forskere, ph.d.-

studenter og postdoktorer. Disse bruker konferansen til å presentere deler av de pågående forskningsprosjektene sine. Både de yngre og de mer etablerte forskerkolleger gir deretter velinformerte og konstruktive tilbakemeldinger på fremlegget.

OTSEM 2018-konferansen var støttet av Forskningsrådet.

Disputaser

Daniela Lucia Rapisarda

8. mai forsvarte Daniela Lucia Rapisarda sin doktoravhandling: «Theology of Inculturation and Liberation In the People to People Peacemaking Process in Southern Sudan (1997-2002).»

Andrew Ratanya Mukaria

12. juni forsvarte Andrew Ratanya Mukaria sin doktoravhandling: «Towards Constructive Ecotheology: The Mau Forest Complex and the Response of the Church.»

Klaus Vibe

3. september forsvarte Klaus Vibe sin doktoravhandling: «The Spirit of Faith: A Comparative Study of Philo's and Paul's Reading of the Abraham Story.»

MF signerte Magna Charta Universitatum

18. september signerte MF ved rektor Vidar L. Haanes Magna Charta Universitatum, og ble del av et internasjonalt nettverk av anerkjente universiteter som står sammen om arbeidet for grunnleggende akademiske verdier.

Verdiene er blant annet autonomi, akademisk frihet og internasjonalsisering. Forskning og undervisning holdes som uatskillelig. Moralsk og intellektuelt skal forskning og undervisning være uavhengig av all politisk og økonomisk autoritet. Verdiene som forfektes er til det beste for studenter, ansatte, institusjonene selv og samfunnet for øvrig.

Mer enn 800 universiteter fra 86 land har signert, og i år ble også MF invitert til å signere dokumentet. Signeringen skjedde i forbindelse med 800-årsjubileet til Universitetet i Salamanca.

Andakten En som ser

TEKST: MONA GULBRANDSEN BØ, RÅDGIVER

Det ligger store krav og forventninger til det å være menneske. Ikke minst skal vi være harmoniske, kreative og spennende. Når jeg opplever det motsatte, kan jeg tenke: har jeg verdi?

I Salme 139 er ikke hovedpersonen mennesket, men Gud som ser.

Det er en frihet i å innse at det er en annen som er Herre. Det er Han som er kreativ og skapende, så jeg kan få være alminnelig. Det er Han som er hel, jeg kan være underveis og delvis.

Dersom Gud forsvinner ut av livet mitt, får jeg frihet i første omgang, men i neste omgang kommer tomheten fordi jeg ikke er skapt til å leve med meg selv som sentrum. Å holde fast på rollefordelingen mellom Gud og menneske er avgjørende.

Gud så oss før vi i det hele tatt presterte noe. Han er den eneste som kan oppfylle den forventningen som ligger i oss mennesker – å bli elsket for den vi er, og ikke for det vi gjør.

Konsekvensene av dette er overveldende: Jeg har verdi fordi jeg er sett. Den viktigste i universet har lagt merke til meg, og jeg betyr noe for han.

Langfredag er det største tegnet på at jeg er sett. All den ensomhet og forakt som Jesus gikk gjennom, gjorde han fordi han hadde fått øye på meg og anså meg som verdifull.

Nytilsatte med fokus på religion og politikk

Tre nye MF-ansatte har ulik faglig bakgrunn og ulike prosjekter, men alle tre arbeider med noe av det samme – sammenhengen mellom religion og politikk.

TEKST: SOLVOR MJØBERG LAURITZEN
FOTO: LENA S. SANDVIK

For Laura-Marie Mork startet det hele i Tyskland, der hun kommer fra. Hun studerte religion, historie og pedagogikk med sikte på å bli lærer.

– Som en del av studiet skrev jeg en masteroppgave som ble så spennende at jeg ikke kunne legge temaet helt fra meg når studiene var over, forteller hun. Oppgaven, som handlet om hvordan politikk og religion influerte hverandre under Vasatiden i Sverige, har nå blitt videreutviklet til et ph.d.-prosjekt.

Prosjektet diskuterer religiøse konnotasjoner som finnes i politisk kommunikasjon. Kunnskap om dette vil gi ny innsikt i hvordan religiøse aspekter spiller inn i utviklingen av politisk formasjon.

– Gustav Vasa brukte den pågående reformasjonen i Sverige til å stryke sin makt. Som kirkehistoriker vil jeg ta i bruk en rekke kilder, som kommentarene i Vasaoversettelsen av Bibelen, riksdagsakter og brev Vasa selv skrev. Det er ikke bare dokumentene i seg selv som er interessante, men hvordan de ble brukt, forklarer Laura-Marie.

Hun påpeker at religion i økende grad blir sett på som noe som tilhører privatsfæren, og at historiske studier av religion og politikk også kan hjelpe oss å forstå nåtiden.

– Offentligheten preges tross alt av religiøse symboler, sier hun, og trekker frem eksempler som presidentens årlige tale i forbindelse med julen i Tyskland, at den svenske kongefamilien døper barna sine, og gudstjenestene som ble holdt i Norge etter 22. juli.

– Dette viser oss at politikk har et religiøst aspekt. Og at politikk og religion påvirker hverandre gjensidig, sier hun.

SKJULT RELIGION I INTERNASJONAL POLITIKK

At religion fortsatt påvirker politikk, er en oppfatning Andreas

Holmedahl Hvidsten også stiller seg bak. Han har skrevet ph.d. i statsvitenskap, og har arbeidet med hvordan forestillinger om hva som er politisk legitimt former internasjonal politikk.

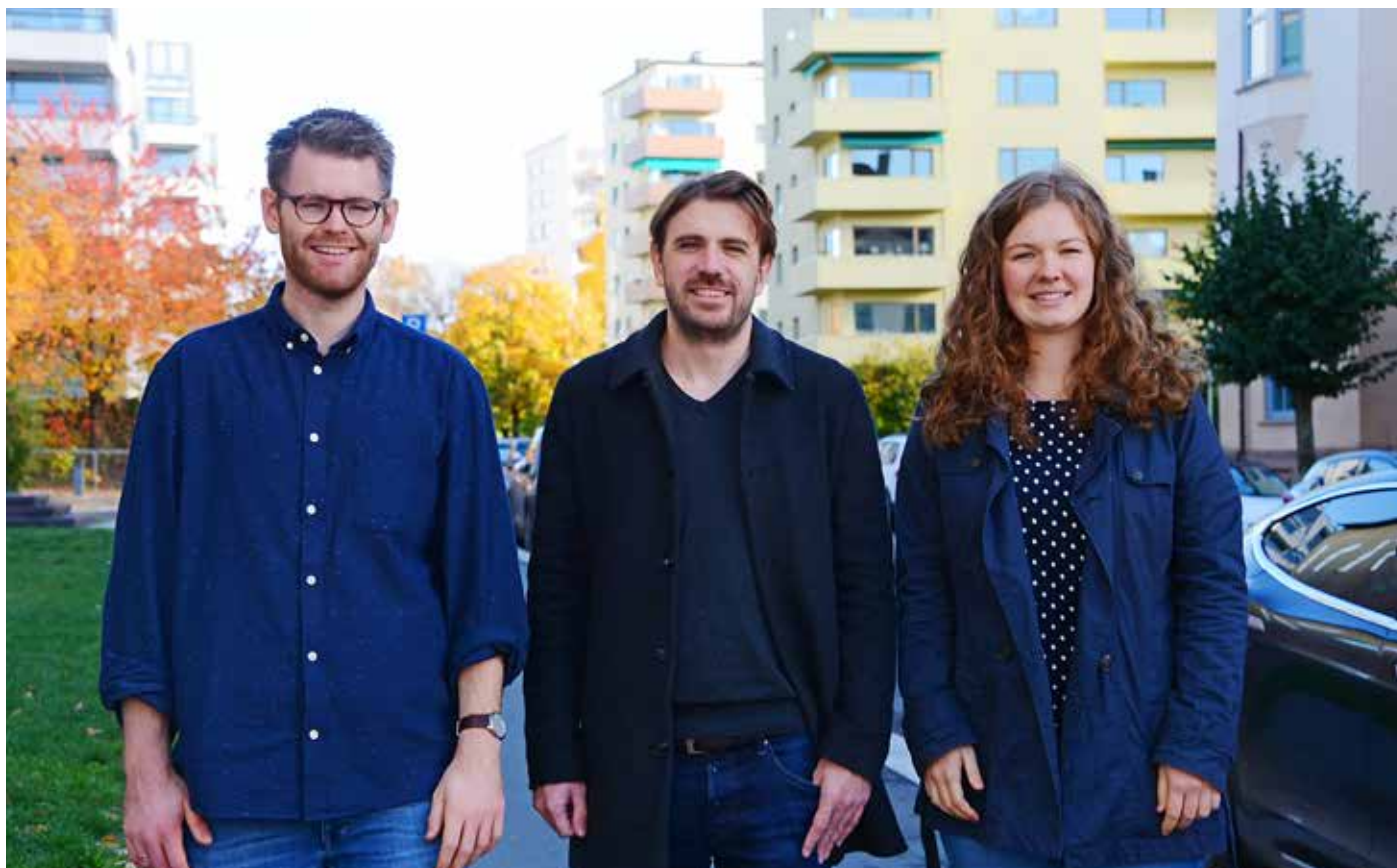
– Det sies ofte at internasjonal politikk styres av rene maktensyn og at ideer om politisk legitimitet ikke spiller inn, men historien viser oss at det ikke stemmer. Ting som var vanlige praksiser før, som for eksempel korstog, slavehandel og kolonialisme, er utenkelige i dag. Det virker til å ha vært en bestemt moralsk utvikling i internasjonal politikk, som blir særlig påtakelig dersom en ser utviklingen idehistorisk.

Nå arbeider Andreas med religionens skjulte rolle i denne utviklingen. Han forklarer at moderne teorier om internasjonal politikk i dag er utpreget sekulære, og spør retorisk om det ikke egentlig skjuler seg religiøse konsepter bak de tilsynelatende sekulære konseptene knyttet til politisk legitimitet. Han trekker spesielt frem konseptet om menneskerettighetene:

– Mitt prosjekt på MF vil handle om å spore koplingene mellom religion og politikk idehistorisk. Samtidig sikter prosjektet mitt mot å utvikle den mer allmenne forståelsen av religion i internasjonal politikk, som i dag har liten plass i de fleste teoritradisjoner.

TEOLOGI OG POLITISK REPRESENTASJON

Mens Laura-Marie og Andreas er nye på MF, begynte Rangar Misje Bergem sine studier ved MF. Etter fullført bachelor i teologi, reiste han til Cambridge. Der skrev han en ph.d. om hvordan moderne filosofer har forsøkt å skape en sekulær fornuft for å legitimere politisk styre. Han var spesielt interessert i hva som skjedde når de mislyktes.

Nye på MF. Ragnar Misje Bergem, Andreas H. Hvidsten og Laura Marie Mork vil på ulike måter forske på religion og politikk.

– Det ble nemlig krøll fordi teologi og religiøse argumenter lever videre i bakgrunnen og kommer til syne. For eksempel gjennom spørsmål som om fornuften først trenger en Gud.

Ragnar forklarer at man innenfor politisk teologi kan se på slike spørsmål gjennom å utforske hvordan teologi lever i bakgrunnen og forgrunnen i samfunn med tilsynelatende sekulær fornuft.

I postdoktor-prosjektet har Ragnar beveget seg mer over i nåtidig politikk. Hovedtema er representasjon, og at mange i dag er kritisk til nettopp dette.

«Alle tre vil bidra til å synliggjøre det usynlige – at religion allerede spiller inn i politikken.»

– Populister sier at de politiske lederne ikke lenger representerer folket, og samler tilhengere i sinne mot det de kaller «eliten i samfunnet». Samtidig fører den nyliberalistiske tendensen i politikken, der stadig flere beslutninger tas av eksperter, til at den demokratiske makten forvitrer, sier han.

Ragnars poeng er at representasjon ikke er viktig i noen av disse to strømningene. Og da melder spørsmålet seg om hvordan makt kan legitimeres når det ikke lenger legitimeres gjennom representasjon. Her mener han at dogmatikken kan spille en rolle.

– Vi som kristne tror det er mulig å representere på en måte som ikke er undertrykkende, som ikke er et bedrag. Representasjonen går to veier: Kristus er summen av kirka, og kristne skal representere Kristus. Re-presentasjon betyr jo å bli nærværende igjen. Kristne kan gi et alternativt syn på representasjon.

Siden populistene anvender den kristne arven i sin retorikk, ønsker han gjennom dette prosjektet å gi en teologisk respons på nasjonalisme og populisme.

TVERRFAGLIGHET PÅ MF

Med tre såpass tverrfaglige prosjekter er de tre nye MF-ansatte naturlig nok opptatt av nettopp tverrfaglighet. Her mener de MF har en spesiell mulighet. De er enige om at MF allerede gjør mye for å synliggjøre religionens plass i samfunnet, og ser frem til å bidra i nettopp dette fagmiljøet.

Alle tre vil bidra til å synliggjøre det usynlige – at religion allerede spiller inn i politikken. Laura-Marie påpeker at religion feilaktig blir sett på som en privatsak som ikke berører politikk, Andreas argumenterer for at religion har vært fremmed for mange samfunnsvitere, og at det derfor er viktig å ufarliggjøre religion som tematikk, og Ragnar vil utvikle teologi som kan gi konstruktive innspill i den politiske debatten.

Med disse tre på laget har MF styrket sin tverrfaglighet og videreutviklet et tverrfaglig fagområde som det er økende interesse for både i forskningsmiljøene og i samfunnet.

Du trenger gode arbeidsredskap.

Vårt Land skal forklare og overraske. Vi skal beskrive hva som skjer i et samfunn som stadig oftere spør hva det betyr å ha en kristen kulturarv. Vi skal oppdatere deg på trender og bevegelser i Kirke-Norge og forklare troens og ideologienes rolle i det som skjer.

Prøv oss gratis i tre uker. Send VL1010 til 1933

Fullt hus. MFs postdoktor Ragnar M. Bergem tok initiativ til arrangementet på Litteraturhuset. Han ledet også samtalen.

Stor interesse for religion og politikk i USA

– Det evangelikale USA reagerer på den stadig økende sekulariseringen av både samfunn og institusjoner, og mobiliserer for å ta tilbake det kristne Amerika, sa Hilde Løvdal Stephens.

TEKST OG FOTO: HILDE ARNESEN

Kjelleren på Litteraturhuset i Oslo var full av interesserte i alle aldre da MF CASR inviterte til åpen panelsamtale om religion og politikk i dagens USA tidlig i september. I panelet satt nevnte Løvdal Stephens (Nord-Amerikaviter som forsker på den evangelikale «family values»-bevegelsen), Geir Lundestad (historiker og tidligere direktør ved Det Norske Nobelinstitut), Sturla Stålsett (professor i diakoni, religion og samfunn ved MF) og Marion Grau (professor i systematisk teologi/missiologi ved MF).

LITE RELIGIØS PRESIDENT

Det ble en spennende samtale med utgangspunkt i valget av Donald Trump i 2016. Hvilke religiøse grupperinger var det som stemte på Trump, og hva ville de? Er Trump en forkjemper for det kristne høyre? Og ikke minst, hvilken religiøs visjon av Amerika er det han fremmer?

– Trump er vel den minst religiøse presidenten USA har hatt på veldig lang tid, men han støtter opp under de viktigste sakene for de evangelikale kristne. For eksempel nei til

abort, slo Geir Lundestad fast.

Trumps valg av høyesterettsdommere har dermed vært viktig for mange av velgerne, ettersom disse blir sittende på livstid (eller til de selv velger å gå av) og kan ha stor innflytelse på lovgivningen i mange år framover.

– Mange amerikanere stemmer kun for én sak. Så lenge den ene saken de virkelig bryr seg om, blir fulgt opp, kan de overse andre sider ved politikken og personen de stemmer på, sa Marion Grau.

Abort, homofilt ekteskap, familieverdier, våpenlovgivning og krigføring ble trukket fram som eksempler på slike viktige saker.

TRUET MINORITET

Det amerikanske samfunnet har over tid blitt stadig mer sekulært. Skillet mellom stat og kirke har blitt tydeligere på alle plan - fra føderalt nivå til det lokale og inn i skolene. Dette har ifølge panelet fått de evangelikale kristne til å reagere.

– På grunn av sekulariseringen ser det hvite evangelikale USA på seg selv som en truet minoritet. Tidligere pleide saker som

«Trump er vel den minst religiøse presidenten USA har hatt på veldig lang tid»

familieverdier å virke samlende på denne gruppen i seg selv. Men her har det skjedd en endring. Nå er det like mye beskyttelsen av egen gruppe som betyr noe, og da blir disse sakene viktige i en forlengelse av det, sa Hilde Løvdal Stephens.

TAR AVSTAND

– Samtidig er det mange som nå tar avstand fra betegnelsen «evangelikal» fordi de ikke kjenner seg igjen i verdiene som presenteres i offentligheten og i tilknytning til valget av Trump. Det er en måte å si at «dette er ikke det vi står for», sa Grau.

Tre gode grunner til å velge Kristen-Norges eget forsikringselskap.

«Vi er et forsikringselskap som tilbyr alle typer forsikringer for hele Kristen-Norge. Vi har en unik kompetanse på å avdekke forsikringsbehovet til både kristne organisasjoner og privatpersoner»

Hildur Vasskog Lund, Fagsansvarlig Organisasjon

«For de aller fleste er det penger å spare ved å tegne forsikringer hos oss. Vi tilbyr gode betingelser og gjennomfører effektive oppgjør.»

Stig Tommy Holmen, Senior Skadebehandler

«Vi er etablert av Kristen-Norge, og overskuddet gir vi derfor tilbake til fellesskapet.»

Svein Rødskog, Markedssjef/CMO

Sjekk hva du kan spare! Ta kontakt i dag.

knif Trygghet
**SIKRER VERDIER.
SKAPER VERDIER.**

Æresdoktor. Rektor Vidar L. Haanes overrakte diplom til professor Jürgen Moltmann.

MFs nye æresdoktor:

Jürgen Moltmann - håpets teolog

Professor Jürgen Moltmann ble kreert æresdoktor, Doctor Theologiae Honoris Causa, ved MF 25. september.

TEKST: LENA S. SANDVIK

– Høyere enn aktualitet står mulighet, og høyere enn fortiden står fremtiden.

92 år gammel er Jürgen Moltmann fortsatt full av håp for det som ligger foran. Den tidligere tyske soldaten og senere banebrytende håpsteologen mottok æresdoktordiplom og heder da han besøkte Oslo i slutten av september.

SER FREMOVER

– Jo eldre jeg blir, jo mer ser jeg fram til oppstandelsen fra de døde og livet i Guds nyskapede verden, sier Moltmann.

Jürgen Moltmann er en av etterkrigstidens mest betydningsfulle teologer. 92-åringen var opptatt fra morgen til kveld de tre dagene han var i Oslo. Han møtte både studenter, professorer og en hel fanskare i løpet av oppholdet. Mange ønsket å ta bilder av seg selv sammen med Moltmann, og han stilte villig opp.

VERDENSKJENT

Moltmann ble verdenskjent gjennom boken «Theologie der Hoffnung» i 1964. Her peker han på håpet som et grunnleggende perspektiv i teologien. I møte med verdens urettferdighet er Jesu oppstandelse et tegn på det kommende Guds rike og på at Gud vil skape verden på ny.

I en kronikk (som kan leses på mf.no) viser MF-professor Harald Hegstad til hvordan Moltmann gjennom sitt arbeid, ved å legge Jesu død og oppstandelse som grunnlag, presenterer en teologi der rettferdigheten seirer og ofrene får sin oppreisning. Håpet for fremtiden er ikke bare knyttet til evigheten, men gjelder her og nå, gjennom forvandling som kan skje der det skapes fred og rettferdighet i Jesu navn.

Moltmanns teologi berører også relasjoner mennesker imellom

og relasjonen kirke og samfunn. Her tar han utgangspunkt i treenighetslæren. Han er også opptatt av at Den hellige ånd er «Livets ånd». Ånden forstår han som Gud selv, som stadig er aktiv med å skape og nyskape verden. Moltmann er en av de første som satte økoteologien på dagsorden.

HYLLET FOR KREATIVITET OG FORANKRING

I forkant av kreeringen holdt professor Harald Hegstad en hyllest til Moltmann. Han mener at Moltmanns arbeid er en bemerkelsesverdig kombinasjon av to ting:

– Moltmann tar fatt i brennende spørsmål i samtiden. Måten han gjør det på, gir resonans i folks erfaringer. Han snakker forståelig og engasjerende. Han er altså en kreativ teolog i ordets beste forstand. Samtidig: Moltmann skaper ikke sin teologi ex nihilo (fra ingenting). Han er dypt forankret i Bibelen og i kirkens tradisjon. Engasjement for Bibelen og de bibelske tekstene spiller en vesentlig rolle i hans teologi. Moltmanns teologiske perspektiv bidrar til å åpne bibelske tekster. Han får tekstene til å tale på en måte som en rent historisk tilnærming til Bibelen ikke klarer å få til.

GLEDE, TAKKNEMLIGHET OG HÅP

Hegstad fortalte at han erfarer at dagens teologiske studenter fortsatt lar seg engasjere av Moltmanns arbeid. Studentene blir både inspirerte, utfordret og noen ganger provoserte.

– Det er derfor med stor glede og takknemlighet, men også med håp, at vi i dag kreerer Jürgen Moltmann til æresdoktor ved MF, sa Harald Hegstad.

Se film fra æresdoktorkreeringen og les Moltmanns forelesninger på mf.no: www.mf.no/nyhet/moltmanns-aeresdoktorkreering

Populært. Auditoriet var smekktfullt under foredraget med Nick Shepherd, rådgiver for erkebiskopen i den anglikanske kirke i England. Her i samtale med Sunniva Gylver og Knut Tveitereid.

Mange høydepunkt på UKT-konferanse

17. -19. oktober ble UKT-konferansen arrangert på MF. Tema for årets konferanse var «Når kirke lykkes».

TEKST: HILDE ARNESEN

I møte med en sekularisert ungdomsgenerasjon trenger kirkelig ungdomsarbeid og kristne folkehøgskoler nye arbeidsformer og strategier for å være livsnære trosarenaer. Men hva kjennetegner ungdomsarbeid som lykkes? Og hvordan kan kristent ungdoms-

arbeid og folkehøgskoler bidra til å utvikle teologi som gir mening for ungdom i dag? Disse spørsmålene ble belyst da rundt 180 deltakere fra folkehøgskoler, kirke og andre organisasjoner var samlet for faglig påfyll om trosopplæring blant ungdom.

Vi spurte tre av deltakerne hva som har vært høydepunktet på konferansen:

UNN-KRISTIN RIEDL SMEPLASS -
Menighetspedagog i kateketstilling, Bodø

- Å, det har vært mange høydepunkt! Jeg har vært på seminar om tro og vitenskap med Morten Holmqvist. Det var sterkt og rørende. Workshopen «Livsmot

og mestring i folkehøgskolen» var også bra. Det opplevdes veldig relevant, ikke bare for folkehøgskolen, men for arbeid med ungdom generelt. Foredraget til Johan Lövgren var også veldig godt. Samtalen om forbrytelse og straff var også et stort høydepunkt!

Ellers er det jo et høydepunkt å få møte folk og snakke sammen og dele erfaringer. Så konferansen er et godt sted for både faglig og sosialt påfyll.

TRYGVE NESSE - Prosjektleder
i St. Jakob kirke, Bergen

- Høydepunktet for meg er det å samles. Å få oppleve å møte andre som står i det samme, og som har mange av de samme erfaringene. Det er godt å se at det er så

mange som vil gode ting i kirka. Og fint at så mange ser viktigheten av å få skikkelig kontakt med ungdommer. Jeg tror det er viktig at vi som jobber med dette møtes og snakker sammen.

Hvis jeg skal nevne noe fra programmet, vil jeg si at foredragene til Nick Shepherd har vært veldig interessante.

INGEBORG TJELLE - Student på Ungdom,
kultur og trosopplæring (3. år)

- Høydepunktet for meg har vært seminaret til Morten Holmqvist om gode grunner til å tro. Apologetikk har vært så populært de siste årene. Jeg synes det

var godt å få presentert gode grunner til å tro med utgangspunkt i vitenskap. Det heier jeg på!

Ellers er det jo et stort høydepunkt å få være en del av dette. Det er godt og fint å få møte og være sammen med så mange folk fra kirka. Så jeg håper UKT-konferansen kan fortsette å blomstre.

Kan jeg få komme med en oppfordring til slutt? Dette er veldig relevant også for teologistudentene! Jeg synes flere av dem, særlig de på masternivå, bør bli med neste gang.

4.-6. desember

GATEWAY TO HEAVEN? THE JERUSALEM CODE IN SCANDINAVIA, CA 1000-1948

Forskningsprosjektet «Jerusalemkoden», som er støttet fra Forskningsrådet, går mot sin slutt. 4.-6. desember i år blir det holdt en internasjonal konferanse på MF. MF CASR (MF Centre for the Advanced Study of Religion) vil i samarbeid med Institutt for kulturstudier og orientalske språk ved Universitetet i Oslo holde en sluttkonferanse der de blant annet stiller spørsmålet: Gjennom hele den kristne historien, har ideen om det jordiske og himmelske Jerusalem formet både kirken og kulturen i Europa. Begreper og historier om «den hellige byen», «det lovede land» og «det utvalgte folk» formet det kristne vest. Er disse historiene om Jerusalem fortsatt levende, er de glemt, eller kanskje omformet? Konferansen samler internasjonale forskere fra flere disipliner. Sammen vil de kaste lys på et årtusen av dekonstruerte og omformede tolkninger av Jerusalem - i Skandinavia og andre steder i den vestlige verden.

10.-12. desember

EXPLORING PRACTICES IN THEOLOGICAL RESEARCH

Den andre nordiske konferansen organisert av det nordiske nettverket Practice and Theology holdes på MF fra 10.-12. desember 2018.

«Praksis» er et moteord i praktiske teologiske arbeid, men det er ofte uklart hva forskerne egentlig mener når konseptet brukes. Under konferansen vil ulike tradisjoner og tilnærminger til praksisteori analyseres og diskuteres. Her blir forelesninger, paper-presentasjoner, og mange ulike samtaler. Forskere innen praktisk teologi og andre fagområder inviteres inn. Konferansen retter seg spesielt mot et nordisk publikum, men deltakere fra andre land er også velkomne.

3.-4. januar 2019

SAMFUNN, SKOLE OG RELIGIONS-/

LIVSSYNSFAG I ENDRING

Kurs for lærere og andre interesserte

Noen av foredragene: Religion og religiøse endringsprosesser i Norge/Norden v. Inger Furseth; Kulturell kompleksitet, mangfold og norskhet v. Cathrine Thorleifsson Moe; Gud i samfunnet v. Åshild Mathisen; Religion, ungdom og populærkultur v. Morten Holmqvist; Mangfold blant muslimer i Norge/Europa v. Olav Elgvin; Kristendom i endring regionalt og globalt v. Gina Lende; Utfordringer og status for nye planer i skolen og nytt KRLE-/religion og etikk-fag v. Claudia Lenz og Geir Skeie.

Pris: kr. 1800,- Elektronisk påmelding: innen 10. desember på www.mf.no/etterutdanning

For mer informasjon og påmelding til disse konferansene – se mf.no

ANNONSE

UNG TEOLOGI

Tidsskrift utgitt av studenter ved MF Vitenskapelig Høyskole.

Ønsker du å abonnere kan du sende e-post til abo@ungteologi.no med navn og adresse.
Pris per år: 250/125(student)

MF OG PHI KNYTTES SAMMEN

Sikrer klassiske språk

Norsk filologisk institutt (PHI) knyttes til MF. I første omgang vil samarbeidet handle om å tilby kurs i klassiske språk knyttet til store verdensreligioner og -kulturer.

TEKST: LENA S. SANDVIK

– I høst undervises det i sumerisk, sanskrit, klassisk arabisk og klassisk hebraisk på MF i samarbeid med PHI. Dette er språk det ikke lenger undervises i på andre universiteter her i landet, forteller førsteamanuensis ved MF Matthew Philip Monger.

MF og PHI har også innledet samarbeid på forskningssiden, innenfor feltene filologi og religion. Våren 2018 begynte prosjektet Qoran.xyz: The Multilingual Historical Koran, som samarbeidsprosjekt mellom PHI og MF CASR. Målet med prosjektet er å lese Koranen som et historisk dokument, på samme måte som bibelforskere har lest Bibelen i lang tid.

Rektor Vidar L. Haanes er glad for samarbeidet med PHI. Språkkunnskap er helt nødvendig innenfor flere av MFs fagområder både i teologi, religionsvitenskap og historie. Samtidig er flere av de mindre språkfagene truet ved norske og utenlandske universiteter da det er for kostbart å tilby undervisning til en håndfull studenter.

– Mens andre institusjoner har lagt ned flere språkfag, er jeg er glad for at MF gjennom samarbeid med, og innlemming av Norsk filologisk institutt, vil kunne tilby kurs i klassiske, orientalske språk, sier Haanes. Han påpeker at MF ønsker å være en institusjon som tar ansvar for den historiske, kulturelle og religiøse arven.

– Alt dette formidles til oss gjennom språkene.

Matthew P. Monger sier at målet med samarbeidet er å styrke hverandre.

– PHI har kompetanse innenfor filologi og klassiske språk og en brennende iver etter å skape plass til undervisning av og forskning på disse språkene. MF er en vitenskapelig høyskole med kompetanse innenfor religion og bibelfag som utfyller PHI, og ikke minst har MF en administrasjon og ledelse som kan løfte og styrke tilbudet som PHI ønsker å komme med. Til sammen klarer vi å skape Norges største filologiske samarbeid. Det er stort!

Ettersendes ikke ved
varig adresseforandring,
men returneres MF
med påført ny adresse.

B POSTABONNEMENT
RETUR:
MF KARTOTEK
POSTBOKS 5144
MAJORSTUEN
0302 OSLO

MF = mangfold

Hvis jeg skal beskrive MF med ett ord, så ville jeg brukt ordet mangfoldig. Da jeg for fire år siden begynte på teologistudiet, var mangfoldet en av grunnene til at jeg valgte å studere nettopp på MF.

MF er et sted som rommer mange slags ulikheter blant både studenter og ansatte. Dette gjelder både kjønn, nasjonalitet, legning, religion og livssyn, erfaring og teologisk ståsted. Det har ikke alltid vært sånn, men jeg tenker at mangfoldet gjør MF til et bedre sted – og til et sted som faktisk gjenspeiler virkeligheten.

Kantina på MF er et like viktig lærested som seminarrommene og lesesalen. Her finner mange av de største diskusjonene sted. Tema som dåpsliturgien i Den norske kirke, feminisme, religion i politikken og flyktnings situasjonen i verden, tas opp. Det er alltid noen å diskutere med, og det er alltid noen som er uenig med deg. På MF får man utfordret sine egne tanker og ståsted i møte med andre. Dette er en viktig del av (ut)dannelsen ved MF, og det gjør oss studenter mer rustet til å møte mennesker med andre tanker, verdier og religiøse overbevisninger når vi skal ut i arbeidslivet. På MF kan vi øve oss på toleranse og respekt for ulikhet.

MF er et sted der mangfoldet har plass. Et sted som rommer forskjellighet. Det er viktig å bevare denne mangfoldigheten, for det er på denne måten MF kan fortsette å være en viktig aktør som utdanner av studenter til arbeid i kirke, skole og samfunn.

Johanne Norum Hansen

Studentrådsleder MF

Takk for din gave!
Kontonummer: 3000.17.41841
Vipps til 89000 - merkes «MF nr. 3»

**VITENSKAPELIG
HØYSKOLE**
Norwegian School of
Theology, Religion and Society

